

Abstract. The article covers new aspects of the activity of libraries of institutions of higher education related to the use of wiki-technologies. It describes the experience of scientific and technical library of Vinnytsya National Technical University in mastering wiki-technologies for the purpose of viewing scientific achievements of university society in Wikipedia.

Key words: wiki-technology, Wikipedia, libraries of institutions of higher education, information and communication technologies.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Веб 2.0. URL : https://uk.wikipedia.org/wiki/B1_2.0. Назва з екрана (дата звернення : 6.03.2019).
2. Вікі-технології. URL : https://stud.com.ua/43339/informatika/wiki_tehnologiyi. Назва з екрана. (дата звернення : 6.03.2019).
3. Вікіпедія. URL : <https://uk.wikipedia.org/wiki>. Назва з екрана. (дата звернення : 1.03.2019).
4. Дягло Н. В. Вікі-технології у сучасній освіті. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2009. № 2. С. 30–31.
5. Кобзаренко А. Бібліотеки: нові часи, нові можливості. *Бібліотечна планета*. 2012. № 2. С. 30–32.
6. Portland Pattern Repository. URL : https://en.wikipedia.org/wiki/Portland_Pattern_Repository. Назва з екрана. (дата звернення : 6.03.2019).
7. Ярошенко Т. О. Технології Веб 2.0 для бібліотек і користувачів: нові можливості розвитку бібліотечного середовища : посіб. для бібліотекарів за прогн. підвищ. кваліфікації / Укр. бібл. асоц., Нац. академія керівних кадрів культури і мистецтв, Центр безперервн. інформ.-бібл. освіти, Головний тренінгов. центр для бібліотекарів; Т. О. Ярошенко, Т. О. Якушко. Київ : Самміт-книга, 2013. 106 с.

УДК 598.2(477.44)

ЕКОЛОГО-ФАУНІСТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕНДРОФІЛЬНОЇ ГРУПИ ОРНІТОФАУНИ НЕМИРІВСЬКОГО РАЙОНУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПРИКЛАДІ КОМПЛЕКСНОЇ ПАМ'ЯТКИ ПРИРОДИ «НЕМИРІВСЬКЕ ГОРОДИЩЕ»

В. О. Павленко, С. С. Франков, В. В. Панько

Анотація. У даному дослідженні подана інформація про дендрофільну групу орнітофауни Немирівського району Вінницької області на прикладі комплексної пам'ятки природи «Немирівське городище». Подано характеристику дендрофільної групи птахів за наступними показниками : тип ареалу, трофічна спеціалізація, типи розташування гнізд, а також проміжні данні сезонного аналізу та данні орнітофауни, які належать до природоохоронних списків.

Ключові слова: орнітофауна, дендрофіли, «Немирівське городище», Вінницька область, Немирівський район.

Вступ

Постановка проблеми. З посиленням антропогенного впливу на території Вінницької області, та зменшенням природних резерватів лісостепових біогеоценозів, у зв'язку з значним рівнем розораності її території, дослідження біотичних складових зазначених вище ділянок має велике науково-практичне значення. Птахи є однією з найбільш рухливих та вразливих груп організмів, що швидко реагують на будь-які зміни навколишнього середовища.

Стан дослідження. з наукової точки зору, представлена робота є актуальною, оскільки дослідження дендрофільної групи зазначеної вище території, до цього часу, не проводилося. Публікацій, що містили б в собі інформацію про стан вивченості фауни птахів на території досліджень автором не знайдено.

Мета роботи. дослідження фауністичного складу птахів дендрофільного топічного угруповання на території комплексної пам'ятки природи місцевого значення «Немирівське городище», з метою поповнення банку даних про орнітофауну області, та аналіз взаємозв'язків цієї групи з іншими видами птахів на даній території.

Завдання роботи:

1. Створення реєстру видового різноманіття орнітофауни лісонасаджень об'єкта досліджень та прилеглих територій.

2. Проведення еколого-фауністичного аналізу авіфауни лісонасаджень об'єкту на основі матеріалів роботи та наявних методик [6, 7, 9, 10, 15].

3. Визначення шляхів формування нагніздної та пізньої міграційної фауни птахів дендрофільного топічного угруповання на території досліджень, згідно отриманих даних, та доступної методології [1, 2, 3, 5].

4. Проведення аналізу видового складу птахів лісонасаджень за основними охоронними категоріями, з метою виявлення червонокнижних та регіонально рідкісних видів [17].

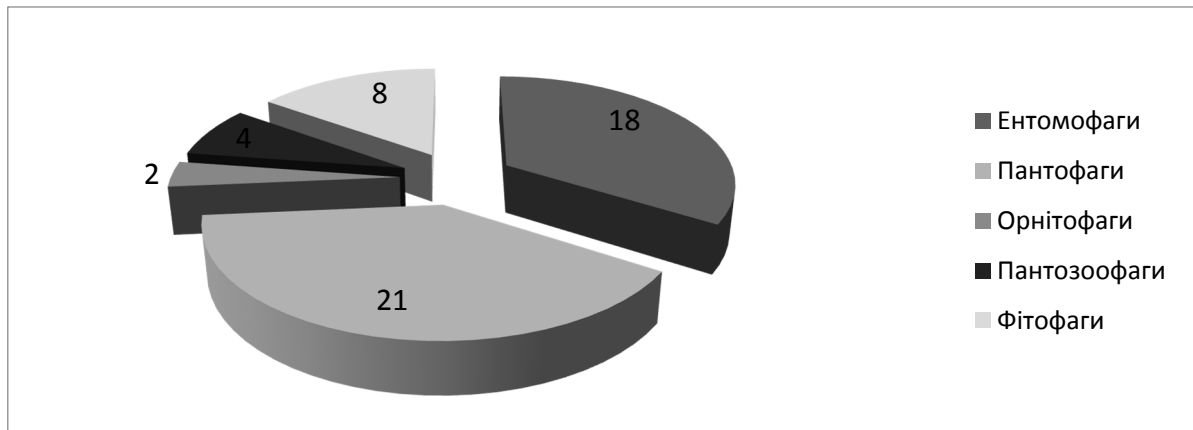
Під час проведення досліджень використовувалися методи кількісних маршрутних обліків. Для видового визначення птахів використовувалися визначники, оптичні прилади та фонограми, за умов доцільності. Для аналізу отриманих даних використовувалися загальноприйняті методики [4, 9, 10, 11, 12, 13].

Виклад основного матеріалу.

Територія Немирівського городища відноситься до лісопольового типу белігеративних ландшафтів. Їх сучасне функціонування на фоні сільськогосподарських (переважно польових і лучно-пасовищних), у меншій мірі лісових та, частково, селитебних ландшафтів, суттєво не змінює їх внутрішньої структури, однак впливає на процеси, що формують їх сучасний стан та зовнішній вигляд, а інколи призводять до знищення.

Незважаючи на часткову розореність території та потужний водно-болотний комплекс, саме дендрофільна група є найбільш чисельною на даній локації. Під час моніторингу було виявлено 53 види дендорозорені. Види, що населяють досліджувану територію аналізували за типом ареалів, до яких вони відносяться, за трофічною спеціалізацією, за типом розташування гніздових конструкцій, також проводився зоогеографічний аналіз.

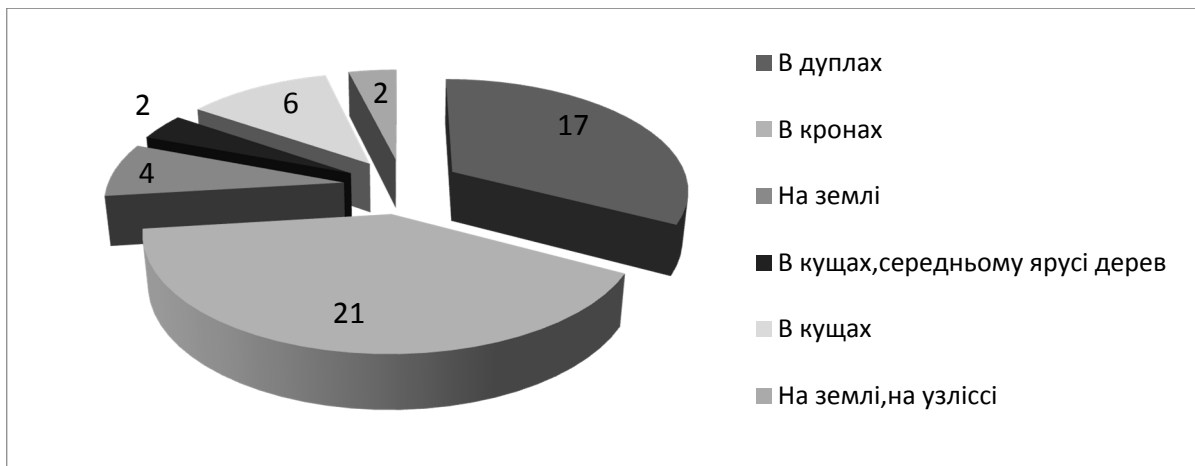
При детальному розгляді трофічної структури дендрофільного угруповання видів, можна побачити, що найбільш чисельними є пантофаги – 21 вид, та ентомофаги – 18 видів; фітофаги представлені 8 видами. Найменшою групою є орнітофаги – 2 види.

Діаграма 1. Дані розподілу дендрофільної групи за трофічною спеціалізацією

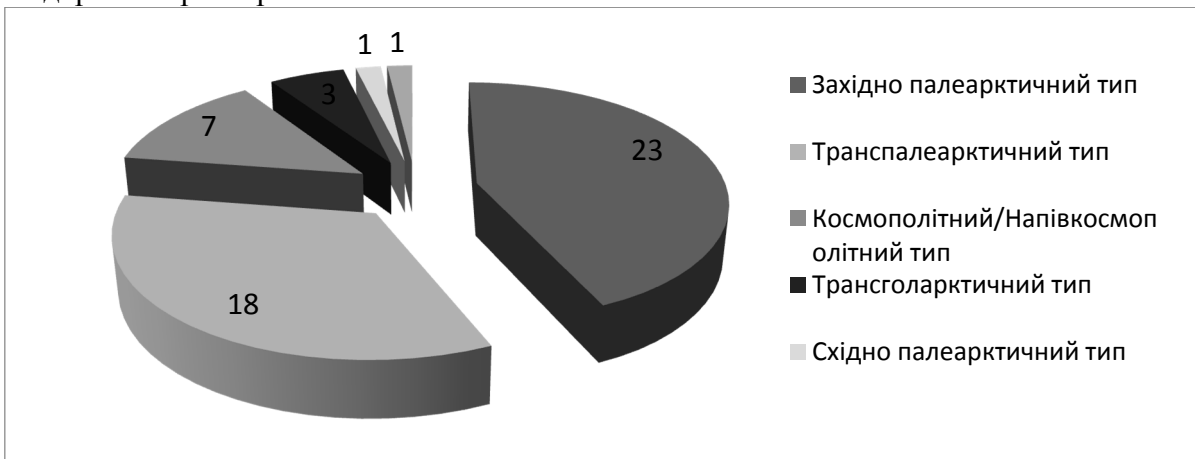
Такий розподіл цілком відповідає даним таксономічного аналізу, оскільки більшість дендорозорені представлена рядом *Passeriformes*, переважна кількість з яких є або ентомо- або пантофагами. Фітофаги представлені видами ряду *Columbiformes* та родини *Fringillidae* з ряду *Passeriformes*. Пантозоофагами в данному угрупованні виступають здебільшого представники ряду *Falconiformes*, такі як *Milvus migrans* та *Falco tinnunculus*. Щодо стенофагів, то вони в данному випадку представлені виключно двома видами орнітофагів – *Accipiter gentilis* та *Accipiter nisus*.

Виходячи з даних аналізу вказаної групи за типами розташування гнізд, маємо наступні показники: з 53 видів даного угруповання, що гніздиться на території комплексної пам'ятки природи, 40 розташовують свої гнізда в найбільш притаманних дендрофільному угрупованню місцях, кронах, або середньому ярусі дерев та в дуплах.

Діаграма 2. Дані розподілу дендрофільної групи за типами розташування гнізд

Відносно нетипові варіанти розташування гнізд в даній групі представлені мало. Так, зокрема в кущах та на землі гнізда розташовують всього 13 видів. Тих, що розташовують свої гнізда на землі, загалом 6 видів. З них 2 (*Phylloscopus collybita* та *Emberiza citrinella*) гніздяться переважно на узліссі, таким чином лишаючись дендрофілами, але тяжіючими до відкритих просторів.

Діаграма 3. Дані розподілу дендрофільної групи за типами ареалів

Більшість видів мають західно-палеарктичний (23 види) транспалеарктичний (18 видів) тип ареалу. Види з космополітним та напівкосмополітним, та птахи з трансглоарктичним типом ареалу представлені менше. Ці дані повністю співзвучні з географічним положенням області. Найменшу представленість – мають види з південно-палеарктичним (*Streptopelia decaocto*), та східно-палеарктичним (*Falco vespertinus*) типом ареалів. Пояснюється це тим, що дані типи ареалів більш розповсюджені у південній та східній частинах Палеарктичної області. Так, у випадку з *Falco vespertinus*, через те, що на території Вінницької області знаходиться лиш незначна частина його ареалу даний вид вважається регіонально рідкісним. У випадку з *Streptopelia decaocto*, розширення її ареалу внаслідок урбанізації призвело до того, що даний вид є досить чисельним не дивлячись на тип ареалу.

За результатами досліджень на території комплексної пам'ятки природи «Немирівське городище» літуючих видів дендрофілів виявлено не було.

До потенційно гніздових відносяться два види: *Milvus migrans* та *Falco vespertinus*. До видів-мігрантів також було віднесено один вид: *Falco subbuteo*.

Серед гніздових видів на території комплексної пам'ятки природи «Немирівське городище» автором відзначено 50 видів птахів. При цьому п'ять видів (*Streptopelia turtur*,

Picus canus, *Corvus cornix*, *Sylvia communis* та *Sylvia atricapilla*) також поповнили кадастровий перелік орнітофауни Немирівського району.

Орнітофауна об'єкта досліджень представлена незначною кількістю видів, які підлягають охороні на регіональному, національному та планетарному рівнях.

Так, відповідно до Червоного списку Міжнародного союзу охорони природи кібчик є видом, близьким до стану загрози зникнення.

Згідно з Європейськими Червоними списками, 2 види є вразливими – *Milvus migrans* та *Falco vespertinus*. На національному рівні охороняється *Milvus migrans*, який наразі має статус «вразливий» [17].

Проте занесення виду до Червоних списків ще не передбачає його ефективну охорону.

Висновки

Незважаючи на те, що деревні насадження займають незначну частку від загальної площі, найбільше число видів в орнітофауні представлено дендрофілами. Це пояснюється тим, що на території об'єкту знаходиться мішаний ліс та висока зволоженість, що сприяє високому видовому різноманіттю.

Серед гніздової орнітофауни, більшість представлена видами, що розташовують свої гніздові конструкції в дуплах та в кронах дерев, що на думку автора, є прогнозованим і обумовлено видовим різноманіттям.

Дендрофільна екологічна група об'єкта в основному сформована видами, які мають транспалеарктичний, трансголарктичний, західно-палеарктичний та космополітний типи ареалів. Представники інших типів є здебільшого синантропізованими видами, або такими, що мають статус регіонально рідкісних птахів.

До переліку орнітофауни об'єкту входить декілька видів, що охороняються на різних рівнях від регіонального до світового.

Таким чином, результати досліджень показали перспективність роботи в цьому напрямку. Але для більш чіткого і детального аналізу отриманих результатів необхідно продовжити збір інформації на даному об'єкті.

Аннотація. В данном исследовании представлена информация о группе дендрофильной орнитофауны Немировского района Винницкой области на примере комплексного природного памятника «Немировское городище». Приведено характеристику дендрофильной группы птиц по следующим показателям: тип ареала, трофическая специализация, тип расположения гнезд, а также промежуточные данные сезонного анализа и данные орнитофауны, принадлежащим к природоохранным спискам.

Ключевые слова: орнитофауна, дендрофилы, «Немировское городище», Винницкая область, Немировский район.

Abstract. In this study presents the information about dendrophilic group of the ornithofauna of the Nemirovsky district of the Vinnytsia region on the example of the natural monument “Nemyrivskoy horodyshche”.

Description of dendrophilic group of birds is given on next indexes: type of areal, trophic specialization, types of location of nests, and also intermediate date of seasonal analysis and data of ornitofauna, that belong to the nature protection lists.

Key words: ornithofauna, dendrophylls, “Nemyrivskoy horodyshche”, Vinnitsa region, Nemyriv district.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Матвійчук О. А., Серебряков В. В. Орнітофауна Верхнього і Середнього Побужжя. Київ, 2010. 280 с.
2. Матвійчук О. А., Пірхал А. Б., Ремінний В. Ю. Кадастр наземних тетрапод Вінницької області. Вінниця, 2015. 436 с.
3. Матвійчук О. А., Пірхал А. Б., Відуецький А. В. Птахи Вінниччини. Вінниця, 2017. 328 с.
4. Бибби К., Джонс М., Марсен С. Методы полевых экспедиционных исследований. Исследования и учеты птиц. Москва, 2000. 186 с.
5. Второв П. П., Дроздов Н. Н. Определитель птиц фауны СССР. Москва, 1980. 256 с.
6. Карякин И. В. Методические рекомендации по учету пернатых хищников и обработке учетных данных. Новосибирск, 2000. 32 с.

7. Карякин И. В. Пернатые хищники (методические указания по изучению соколообразных и совообразных). Нижний Новгород, 2004. 351 с.
8. Наумов Р. Л. Организация и методы учета птиц и вредных грызунов. Москва, 1963. 137 с.
9. Новиков Г. А. Полевые исследования экологии наземных позвоночных животных. Москва, 1949. 465 с.
10. Равкин Е. С., Челинцев Н. Г. Методические рекомендации по комплексному маршрутному учету птиц. Москва, 1990. 33 с.
11. Равкин Ю. С. К методике учета птиц в лесных ландшафтах. Природа очагов клещевого энцефалита на Алтае. Новосибирск, 1967. С. 66–75.
12. Равкин Ю. С., Доброхотов Б. П. К методике учета птиц лесных ландшафтов во внегнездовое время. Организация и методы учета птиц и вредных грызунов. Москва, 1963. С. 130–136.
13. Сιοохин В. Д., Черничко И. И., Попенко В. М. План действий по организации и проведению мониторинга водно-болотных видов птиц. Мелитополь, 1998. 36 с.
14. Штегман Б. К. Основы орнитогеографического деления Палеарктики. Москва-Ленинград, 1938. Т. 1. Вып. 2. 156 с.
15. Белик В. П. Птицы искусственных лесов степного Прикавказья. Кривой Рог, 2009. С. 40–45.
16. Бёме Р. Л., Кузнецов А. А. Птицы открытых и околородных пространств СССР: Полевой определитель. Кн. для учителя. Москва, 1983. 176 с.
17. Фауна України: охоронні категорії. Довідник / О. Годлевська, І. Парнікоза, В. Різун, Г. Фесенко, Ю. Куцоконь, І. Загороднюк, М. Шевченко, Д. Іноземцева; ред. О. Годлевська, Г. Фесенко. Видання друге, перероблене та доповнене. Київ, 2010. 80 с.

УДК 598.221.5(477.44)

МІГРАЦІЯ ЛЕБЕДІВ В ЗИМОВИЙ ПЕРІОД НА ВОДОЙМИЩАХ ВІННИЧИНИ

С. О. Старіцин, В. В. Панько

Анотація. У даному дослідженні подана інформація про міграцію лебедів в смт. Сутиски Вінницької області. Подано в дослідженні лебеда шипуна – харчування птахів в зимовий період, спосіб життя і охорона данного виду.

Ключові слова: лебідь-шипун, зимовий період, Вінницька область, смт. Сутиски.

Вступ

Постановка проблеми. Це дослідження допоможе зрозуміти, чому лебеді переживають ці сурові зими на Вінничині в смт. Сутиски, і як допомагати їм в цю холодну пору. Птахи є однією з найбільш рухливих та вразливих груп організмів, що швидко реагують на будь-які зміни навколишнього середовища.

Стан дослідження. З наукової точки зору, представлена робота є актуальною, оскільки дослідження зимуючих лебедів цього виду, які зазначені на цих територіях, до цього часу, не проводилося. Публікацій, що містили б в собі інформацію про Шипунів в зимовий час на територіях Сутисок, та їх стан перебування, автором не знайдено.

Мета роботи. Дослідження лебеда шипуна на території Південного Бугу «с.м.т. Сутиски», з метою дізнатися чому і за яких обставин вони залишаються зимувати саме там.

Завдання роботи:

1. Знайти причину перебування пернатих в період холодів на цій території.
2. Проведення досліджень водойми де вони перебувають.
3. З'ясувати чим харчуються лебеді в цей час.
4. Охоронний статус шипунів.

Під час проведення досліджень та аналізу отриманих даних використовувалися загальноприйняті методики [1, 6, 8].